

Înalta Curte de Casație și Justiție  
COMPLETUL COMPETENT SĂ JUDECE RECURSUL ÎN INTERESUL LEGII

**Decizie nr. 18/2015 din 05/10/2015**

**Dosar nr. 7/2015**

Publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 801 din 28/10/2015

Iulia Cristina Tarcea - vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție - președintele completului  
Lavinia Curelea - președintele Secției I civile  
Roxana Popa - președintele delegat al Secției a II-a civile  
Ionel Barbă - președintele Secției de contencios administrativ și fiscal  
Mirela Sorina Popescu - președintele Secției penale  
Aurelia Rusu - judecător la Secția I civilă  
Nicoleta Țândăreanu - judecător la Secția I civilă  
Raluca Moglan - judecător la Secția I civilă  
Doina Popescu - judecător la Secția I civilă - judecător-raportor  
Mirela Vișan - judecător la Secția I civilă  
Adina Georgeta Nicolae - judecător la Secția I civilă  
Eugenia Voicheci - judecător la Secția a II-a civilă  
Veronica Magdalena Dănăilă - judecător la Secția a II-a civilă - judecător-raportor  
Constantin Brânzan - judecător la Secția a II-a civilă  
Mirela Polițeanu - judecător la Secția a II-a civilă  
Marian Budă - judecător la Secția a II-a civilă  
Cosmin Horia Mihăianu - judecător la Secția a II-a civilă  
Carmen Maria Ilie - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal  
Rodica Florica Voicu - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal  
Doina Duican - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal - judecător-raportor  
Cezar Hîncu - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal  
Angelica Denisa Stănișor - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal  
Luiza Maria Păun - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal  
Ștefan Pistol - judecător la Secția penală  
Lucia Tatiana Rog - judecător la Secția penală

Completul competent să judece recursul în interesul legii ce formează obiectul Dosarului nr. 7/2015 a fost constituit conform dispozițiilor art. 516 alin. (2) din Codul de procedură civilă și ale art. 27<sup>2</sup> alin. (2) lit. b) din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

Sedința este prezidată de doamna judecător Iulia Cristina Tarcea, vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție.

La ședința de judecată participă doamna magistrat-asistent Adriana Stamatescu, desemnată în conformitate cu dispozițiile art. 27<sup>3</sup> din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul competent să judece recursul în interesul legii a luat în examinare recursul în interesul legii formulat de Avocatul Poporului cu privire la interpretarea și aplicarea dispozițiilor legale privind includerea perioadei de ucenicie în calculul vechimii în muncă.

Magistratul-asistent referă cu privire la faptul că pricina a fost amânată la termenul din 8 iunie 2015, în vederea solicitării opiniei unor specialiști cu privire la problema stagiului de cotizare în perioada 1 ianuarie 1949-1 ianuarie 1954, și că la dosar au fost depuse punctele de vedere ale domnului profesor emerit doctor Ion Traian Ștefănescu și domnului doctor honoris causa, doctor Șerban Beligrădeanu.

Vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție, doamna judecător Iulia Cristina Tarcea, declară dezbaterile închise, iar completul de judecată rămâne în pronunțare asupra recursului în interesul legii.

## ÎNALTA CURTE,

deliberând asupra recursului în interesul legii, constată următoarele:

### I. Problema de drept ce a generat practica neunitară

1. Prin recursul în interesul legii formulat de Avocatul Poporului s-a arătat că pe rolul instanțelor judecătorești s-au aflat numeroase cauze prin care s-a solicitat recunoașterea ca vechime în muncă a perioadei de ucenicie, perioadă în care solicitantul a fost ucenic cu plată și a urmat cursurile unei școli profesionale.

Examinarea jurisprudenței la nivel național a relevat că instanțele judecătorești sesizate cu aceste litigii au soluționat diferit această problemă de drept, considerând ca elemente esențiale pentru pronunțarea soluțiilor următoarele aspecte:

- existența unui contract de ucenicie;
- plata indemnizațiilor/salariilor;
- plata cotizațiilor de asigurări sociale;
- existența sau nu a unui contract de muncă.

### II. Examenul jurisprudențial

2. Plecând de la premisa că, în toate cazurile, a fost probată existența contractului de ucenicie, instanțele au decis:

a) Într-o primă orientare jurisprudențială s-a arătat că perioada în care o persoană a fost ucenic cu plată trebuie valorificată ca stagiul de cotizare, deoarece ucenicului i-au fost plătite atât salariul, cât și cotizațiile de asigurări sociale, cu referire la art. 89 din Regulamentul de aplicare a Decretului nr. 292/1959 privind drepturile la pensie în cadrul Asigurărilor Sociale de Stat și a pensionarilor I.O.V.R., potrivit căruia "nu constituie vechime în muncă timpul servit ca ucenic practicant sau elev al unei școli profesionale, cu excepția celor care au cotizat la fostele case de asigurări sociale sau dovedesc că au primit salariu". De asemenea a fost avut în vedere și art. 6 din Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 4.161/1953 privind stabilirea contribuției pentru Asigurările Sociale de Stat, nepublicată, conform căruia "contribuția pentru asigurările sociale se plătește și asupra sumelor plătite de întreprinderi elevilor din școlile profesionale cât fac practică în producție", precum și interpretarea per a contrario a dispozițiilor art. 32 lit. b) din Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 252/1967 pentru aplicarea Legii nr. 27/1966 privind pensiile de asigurări sociale de stat și pensia suplimentară, prin care se prevedea că nu se consideră vechime în muncă timpul în care o persoană a servit ca ucenic, practicant sau elev al unei școli profesionale, cu excepția celor prevăzuți la art. 30 alin. (1) lit. h) din același act normativ și a celor care fac dovada că au primit salariu ori au cotizat la fostele case de asigurări sociale până la 1 ianuarie 1949. Instanțele au interpretat prevederile art. 89 din Regulamentul de aplicare a Decretului nr. 292/1959 în sensul că perioada de ucenicie constituie vechime în muncă fără a fi necesară dovada existenței unui contract de muncă. Lipsa contractului de muncă nu conduce automat la concluzia că sumele primite de ucenici ar reprezenta bursă.

b) Într-o a doua orientare jurisprudențială au fost admise acțiunile pentru includerea perioadei de ucenicie în vechimea în muncă pentru durata în care foștii ucenici au beneficiat de toate drepturile prevăzute de Legea nr. 3/1950 privind Codul muncii, cu referire la art. 106 alin. (2) și (3) din lege, în care se prevede în legătură cu cotizațiile de asigurări că acestea se vor fixa prin decizia Confederației Generale a Muncii, în raport cu felul muncii și cu pericolul ce îl prezintă condițiile în care ea se prestează, precum și că aceste sume sunt în sarcina celor care angajează și nu pot fi reținute din salariile angajaților. A fost avut în vedere și art. 133 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 3/1950, în care se stabilea că vechimea în muncă se socotește neîntreruptă și atunci când "angajatul urmează o școală în scopul pregătirii profesionale". În interpretarea acestor dispoziții legale, instanțele au statuat că durata pregătirii profesionale a angajaților în sistemul uceniciei în școli profesionale sau la locul de muncă constituie vechime în muncă.

c) Într-o a treia orientare a jurisprudenței, minoritară, s-a considerat că perioada de ucenicie este recunoscută la calculul vechimii în muncă indiferent de plata contribuțiilor la asigurările sociale, dacă ucenicii au primit indemnizații pentru munca prestată, cu referire la art. 8 lit. a) din Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 981/1967 cu privire la pregătirea unor muncitori calificați prin ucenicie la locul de muncă, potrivit căruia pe timpul pregătirii practice în producție ucenicii

primesc indemnizații lunare, al căror quantum se va stabili diferențiat, ținând seama de aportul lor la realizarea producției. S-a reținut și art. 1 alin. (1) din Decretul nr. 389/1972 cu privire la contribuția pentru asigurările sociale de stat, cu modificările ulterioare, prin care se stabilea că "unitățile socialiste de stat, organizațiile cooperatiste, alte organizații obștești, orice alte persoane juridice, precum și persoanele fizice, care folosesc personal salariat, sunt datorate să verse la bugetul asigurărilor sociale de stat o contribuție de 15% asupra câștigului brut realizat de personalul lor salariat, de persoanele care se califică la locul de muncă sau care urmează cursuri de perfecționare profesională, precum și asupra sumelor primite de ucenici, elevi ai școlilor profesionale, pe timpul cât fac practică în producție, indiferent de forma în care se realizează aceste venituri, de fondul din care se plătesc și de durata contractului de muncă. Pentru personalul român salariat trimis în misiune permanentă în străinătate, unitățile socialiste de care aparțin sunt datorate să verse la bugetul asigurărilor sociale de stat o contribuție de 15% asupra salariului brut de încadrare în țară în lei". În aplicarea acestor dispoziții, instanțele au reținut că ucenicia este o formă de calificare profesională care se face în baza unui contract de ucenicie și că plata contribuțiilor la fostele case de asigurări este în sarcina fostelor unități de stat.

d) În a patra orientare a jurisprudenței s-a admis că perioada de ucenicie constituie vechime în muncă dacă pentru intervalul de timp corespunzător acestei perioade s-au virat contribuțiile pentru asigurările sociale de stat, indiferent dacă ucenicul a primit sau nu salariu, cu referire la art. 160 alin. (1) din Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare, potrivit căruia "vechimea în muncă recunoscută pentru stabilirea pensiilor până la intrarea în vigoare a prezentei legi constituie stagi de cotizare". Totodată s-a reținut și art. 161 alin. (1) din Legea nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare, prin care se stabilește modalitatea de calcul al salariului atunci când acesta nu a fost menționat în carnetul de muncă, în carnetul de asigurări sociale sau în oricare alt act prevăzut de lege, precum și art. 89 din Regulamentul de aplicare a Decretului nr. 292/1959. A fost avut în vedere și art. 6 din Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 4.161/1953, conform căruia "contribuția pentru asigurările sociale se plătește și asupra sumelor plătite de întreprinderi elevilor din școlile profesionale cât fac practică în producție". În interpretarea și aplicarea acestor dispoziții legale, instanțele au subliniat că este necesară virarea contribuțiilor la asigurările sociale de stat în perioada uceniciei, pentru ca aceasta să fie inclusă în durata vechimii în muncă.

e) A cincea orientare jurisprudențială, de asemenea minoritară, a statuat în sensul că ucenicia va fi luată în calcul la stabilirea vechimii în muncă, în măsura în care ucenicul demonstrează absolvirea cursurilor de ucenic, fie prin diploma de absolvire, fie prin înscrierea mențiunii de absolvire a școlii în carnetul de muncă, fără alte condiții, cu referire la art. 78 din Legea nr. 3/1950, conform căruia "sunt ucenici acei care învață o meserie în școli profesionale și ateliere, precum și acei care-și însușesc individual o meserie lucrând în producție sub conducerea unor persoane calificate", precum și la art. 104 din Legea nr. 3/1950, care stipula că asigurările sociale se extind asupra tuturor salariaților care prestează munci în organele și instituțiile de stat, întreprinderile și organizațiile economice ale statului, organizațiile cooperatiste și cele cu caracter obștesc, la persoanele fizice sau persoanele juridice din sectorul particular care folosesc munca salariată, indiferent dacă sunt angajați permanent sau temporar, precum și asupra membrilor lor de familie nesalariați. S-a reținut și incidența art. 106 și a art. 107 din Legea nr. 3/1950, prin care se stabilea că toate cotizațiile la asigurările sociale de stat sunt în sarcina celor care angajează și nu pot fi reținute din salariile angajaților, dar și că neplata cotizațiilor nu privează pe angajați de a beneficia de ajutoarele materiale ce li se cuvin. A fost avut în vedere și art. 133 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 3/1950, prin care se stabilea că vechimea în muncă se socotește neîntreruptă și atunci când "angajatul urmează o școală în scopul pregătirii profesionale". În aplicarea acestor dispoziții, instanțele și-au întemeiat uneori soluțiile și pe argumentele prezentate în punctul de vedere al Casei Naționale de Pensii Publice, potrivit căruia ucenicii pot beneficia de valorificarea ca vechime în muncă a perioadei de ucenicie doar dacă dovedesc că în această perioadă au primit salariu pentru care s-a virat contribuția legală la sistemul de asigurări sociale de stat.

f) Într-o ultimă orientare a jurisprudenței, solicitarea de includere a perioadei de ucenicie la calculul vechimii în muncă a fost respinsă, considerându-se că aceasta nu reprezintă stagi de cotizare, cu referire la art. 89 din Regulamentul de aplicare a Decretului nr. 292/1959, avându-se în vedere și art. 32 lit. b) din Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 252/1967, pentru aplicarea Legii nr. 27/1966 privind pensiile de asigurări sociale de stat și pensia suplimentară, prin care se prevedea că nu se consideră vechime în muncă timpul în care o persoană a servit ca ucenic, practicant sau elev al unei școli profesionale, cu excepția celor prevăzuți la art. 30 alin. (1) lit. h) din același act normativ și a celor care fac dovada că au primit salariu ori au cotizat la fostele case de asigurări sociale până la 1 ianuarie 1949. Un alt text de lege aplicat a fost și art. 8 lit. a) din Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 981/1967, potrivit căruia pe timpul pregătirii practice ucenicii primesc indemnizații lunare, al căror quantum se stabilește diferențiat, pe ani de pregătire, ținându-se seama de aportul lor la realizarea producției, cu referire la art. 2 din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările și completările ulterioare, care stabilesc principiile după care se organizează și funcționează sistemul public

de pensii, între care cele ale contributivității și obligativității. De asemenea a fost aplicat și art. 133 lit. d) din Legea nr. 3/1950, potrivit căruia sunt considerați ucenici toți cei care învață o meserie în școli profesionale și ateliere, precum și cei care își însușesc individual o meserie lucrând în producție sub conducerea unor persoane calificate. În aplicarea acestor dispoziții s-a considerat că lipsa mențiunilor din carnetul de muncă referitoare la plata cotizațiilor de asigurări sociale și lipsa dovezii unui contract de muncă cu întreprinderea nu permit includerea perioadei de ucenicie în calculul vechimii în muncă. S-a subliniat că pe durata contractului de ucenicie, ucenicii nu au făcut dovada existenței contractelor de muncă, acestea fiind încheiate după absolvirea școlii profesionale, astfel încât perioada de ucenicie nu poate fi considerată vechime în muncă.

3. Sintetizând jurisprudența neunitară, Avocatul Poporului a arătat că în deciziile de admitere prezentate s-a considerat că este relevantă proba contractului de ucenicie, iar nu cea a contractului de muncă, atâta vreme cât ucenicilor le-au fost plătite salarii ori indemnizații asimilate veniturilor care decurg dintr-un contract de muncă. Spre diferență, deciziile de respingere s-au fundamentat pe inexistența contractului de muncă pe durata uceniei. S-a arătat că ambele categorii de decizii au avut în vedere dispozițiile art. 78, art. 104, art. 106-107 și art. 133 lit. d) din Legea nr. 3/1950 privind Codul muncii, dar și pe cele ale art. 32 lit. b) din Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 252/1967 și ale art. 8 lit. a) din Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 981/1967.

### III. Opinia Avocatului Poporului

4. Pentru fundamentarea punctului de vedere al Avocatului Poporului au fost avute în vedere, în primul rând, dispozițiile art. 8 alin. (1) din Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare, precum și cele ale art. 19 alin. (1) din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările și completările ulterioare, prin care se stabilește că stagiul de cotizare este constituit din perioadele în care persoanele au plătit contribuții de asigurări sociale.

5. Definiția stagiului de cotizare este reglementată prin art. 3 alin. (1) lit. p) din Legea nr. 263/2010, cu modificările și completările ulterioare, și reprezintă "perioada de timp pentru care s-au datorat contribuții de asigurări sociale la sistemul public de pensii, precum și cea pentru care asigurații cu declarație individuală de asigurare sau contract de asigurare socială au datorat și plătit contribuții de asigurări sociale la sistemul public de pensii".

6. Regula în materia stabilirii vechimii în muncă este aceea a valorificării perioadelor de timp pentru care s-au datorat contribuții la asigurările sociale.

7. De la această regulă legiuitorul a stabilit și unele excepții prin care au fost asimilate perioadelor contributive și unele situații de necontributivitate, avute în vedere la stabilirea și calculul vechimii în muncă pentru stabilirea pensiei. Aceste excepții au fost stabilite atât prin art. 38 alin. (1) din Legea nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare, cât și prin art. 49 alin. (1) din Legea nr. 263/2010, cu modificările și completările ulterioare.

8. Astfel, potrivit art. 38 alin. (1) din Legea nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare:

"În sistemul public se asimilează stagiului de cotizare și perioadele necontributive, denumite în continuare perioade asimilate, în care asiguratul:

- a) a beneficiat sau beneficiază de drepturi de asigurări sociale, cu excepția celor prevăzute la art. 40 lit. a), b), c) și e);
- b) a urmat cursurile de zi ale învățământului superior, organizat potrivit legii, pe durata normală a studiilor respective, cu condiția absolvirii acestora;
- c) a satisfăcut serviciul militar ca militar în termen sau militar cu termen redus, pe durata legal stabilită, a fost concentrat, mobilizat sau în prizonierat."

9. Potrivit art. 49 alin. (1) din Legea nr. 263/2010, cu modificările și completările ulterioare:

"În sistemul public de pensii se asimilează stagiului de cotizare și perioadele necontributive, denumite în continuare perioade asimilate, în care asiguratul:

- a) a beneficiat de pensie de invaliditate;
- b) a urmat cursurile de zi ale învățământului universitar, organizat potrivit legii, pe durata normală a studiilor respective, cu condiția absolvirii acestora cu diplomă;
- c) a satisfăcut serviciul militar ca militar în termen sau militar cu termen redus, pe durata legal stabilită, a fost

concentrat, mobilizat sau în prizonierat;

d) a beneficiat, în perioada 1 aprilie 2001-1 ianuarie 2006 de indemnizații de asigurări sociale, acordate potrivit legii;

e) a beneficiat, începând cu data de 1 ianuarie 2005, de concediu pentru incapacitate temporară de muncă cauzată de accident de muncă și boli profesionale;

f) a beneficiat, începând cu data de 1 ianuarie 2006, de concediu pentru creșterea copilului în vârstă de până la 2 ani sau, în cazul copilului cu handicap, de până la 3 ani;

g) a fost elev al unei școli militare/școli de agenți de poliție sau student al unei instituții de învățământ din sistemul de apărare națională, ordine publică și siguranță națională pentru formarea cadrelor militare, polițiștilor și funcționarilor publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, cu excepția liceului militar."

10. Avocatul Poporului sesizează că ucenicia nu se regăsește printre excepțiile de la regula contributivității, impunând ca primă concluzie că, pentru ca ucenicia să fie considerată stagiul de cotizare, aceasta trebuie să fie considerată perioadă contributivă la sistemul de asigurări sociale. Mai exact, este nevoie ca pe durata ucenicii să se fi datorat contribuții la asigurările sociale.

11. Urmărind aplicarea în timp a prevederilor legale incidente, pentru a se constata dacă în perioada ucenicii au fost datorate contribuțiile în sistemul asigurărilor sociale, primul act normativ analizat a fost Codul muncii, adoptat prin Legea nr. 3/1950, respectiv dispozițiile art. 78, 104, 106-107 și art. 133 lit. d).

12. Aceste norme legale nu instituiau în mod expres pentru ucenici nici asimilarea perioadei de ucenicie ca vechime în muncă, nici obligativitatea plății, pentru aceștia, a contribuțiilor la sistemul asigurărilor sociale.

13. Nici prevederile Hotărârii Consiliului de Miniștri nr. 1.036/1950 pentru fixarea drepturilor ucenicilor școlilor profesionale nu reglementau în sensul arătat.

14. Mai târziu, Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 4.161/1953 privind stabilirea contribuției pentru Asigurările Sociale de Stat, prin art. 6, a reglementat expres că pentru plata asigurărilor sociale, la calculul contribuției vor fi avute în vedere și sumele plătite de întreprinderi elevilor școlilor profesionale, pe timpul cât fac practică în producție. Acest act normativ a fost expres abrogat prin Decretul nr. 389/1972 cu privire la contribuția pentru asigurările de stat, act care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 1973.

15. Următorul act normativ considerat incident a fost Regulamentul de aplicare a Decretului nr. 292/1959, care în art. 89 stabilea că nu constituie vechime în muncă timpul servit ca ucenic, practicant sau elev al unei școli profesionale, cu excepția celor care au cotizat la fostele case de asigurări sociale sau dovedesc că au primit salariu.

16. Ca atare, perioada de ucenicie era considerată vechime în muncă numai dacă ucenicii au cotizat, în perioada ucenicii, la fostele case de asigurări sociale sau dacă dovedeau că au primit salariu.

17. Succesiv, Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 981/1967 nu conținea prevederi care să sprijine rezolvarea problemei prezentate.

18. Prin Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 252/1967, în art. 32. lit. b), se stabilea că nu se consideră vechime în muncă timpul în care o persoană a servit ca ucenic, practicant sau elev al unei școli profesionale, cu excepția celor prevăzuți la art. 30 alin. (1) lit. h) din același act normativ și a celor care fac dovada că au primit salariu ori au cotizat la fostele case de asigurări sociale până la 1 ianuarie 1949.

19. Avocatul Poporului consideră însă că, față de stadiul actual al legislației, acest act normativ nu poate fi luat în considerare, deoarece la calcularea pensiei se are în vedere principiul contributivității, deci, perioadele contributive sunt considerate la calculul vechimii în muncă.

20. Ultimul act normativ incident a fost Decretul nr. 389/1972 cu privire la contribuția pentru asigurările sociale de stat, care instituia în art. 1 alin. (1) că unitățile socialiste de stat, organizațiile cooperatiste, alte organizații obștești, orice alte persoane juridice, precum și persoanele fizice, care folosesc personal salariat, sunt datorate să verse la bugetul asigurărilor sociale de stat o contribuție de 15% asupra câștigului brut realizat de personalul lor salariat, de persoanele care se califică la locul de muncă sau care urmează cursuri de perfecționare profesională, precum și asupra sumelor primite de ucenici, elevi ai școlilor profesionale, pe timpul cât fac practică în producție, indiferent de forma în care se realizează aceste venituri, de fondul din care se plătesc și de durata contractului de muncă. Pentru personalul român salariat trimis în misiune permanentă în străinătate, unitățile socialiste de care aparțin sunt datorate să verse la bugetul

asigurărilor sociale de stat o contribuție de 15% asupra salariului brut de încadrare în țară în lei.

21. Totodată, potrivit art. 5 alin. (2) din același act normativ se stabilea că nevărsarea contribuțiilor nu afectează drepturile de asigurări sociale cuvenite celor asigurați.

22. Acest act normativ a rămas în vigoare până la 1 aprilie 2000, când a fost abrogat prin Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale.

23. Ca urmare a acestei suite a actelor normative aplicabile în timp în legătură cu problema dacă perioada de ucenicie poate fi avută în vedere la calculul vechimii în muncă, Avocatul Poporului a concluzionat că "această perioadă trebuie să fie considerată stagiul de cotizare dacă se face dovada plății contribuțiilor la asigurările sociale, cu specificația că în perioada 1950-1953, pentru ucenici, aceste contribuții nu s-au plătit."

#### IV. Opinia procurorului general

24. Procurorul general a considerat că este în litera și spiritul legii opinia potrivit căreia perioada de ucenicie constituie vechime în muncă și stagiul de cotizare, potrivit dispozițiilor legale care au reglementat această formă de activitate, în perioadele de referință.

#### V. Opinia unor specialiști în dreptul muncii

25. La dosarul cauzei au fost depuse punctele de vedere ale domnului profesor emerit, doctor Ion Traian Ștefănescu, și domnului doctor honoris causa, doctor Șerban Beligrădeanu.

26. Domnul profesor emerit, doctor Ion Traian Ștefănescu, a apreciat că soluția dată ar trebui să se refere atât la ucenicii - elevi ai unei școli profesionale, cât și la ucenicii care s-au pregătit la locul de muncă, pentru argumente rezultate din sesizarea formulată de Avocatul Poporului, dar și din principiile de retribuire a muncii, unanim admise de doctrină. De aceea, perioada în care o persoană a fost ucenic cu plată și a urmat cursurile unei școli profesionale între 1 ianuarie 1949-1 ianuarie 1954 va fi considerată vechime în muncă și, implicit, stagiul de cotizare, indiferent dacă în privința ucenicilor a existat obligația virării contribuțiilor la casele de asigurări sociale și indiferent dacă s-au plătit sau nu contribuțiile de asigurări sociale.

27. Domnul doctor honoris causa, doctor Șerban Beligrădeanu, a arătat că în materie de pensii legislația română a aplicat strict principiul *tempus regit actum*, motiv pentru care persoanelor pensionate după intrarea în vigoare a Legii nr. 263/2010, cu modificările și completările ulterioare, trebuie să li se aplice prevederile acestei legi, a cărei condiție primordială o constituie stagiul de cotizare, iar nu vechimea în muncă. De aceea, perioadele pentru care nu s-au datorat legal contribuții de asigurări sociale nu pot fi luate în considerare la stabilirea drepturilor de pensie.

#### VI. Jurisprudența Curții Constituționale, a Curții Europene a Drepturilor Omului, a Curții de Justiție a Uniunii Europene

28. Jurisprudența Curții Constituționale: în ceea ce privește jurisprudența Curții Constituționale, nu au fost identificate decizii cu relevanță directă. Instanța de contencios constituțional a stabilit, însă, la nivel de principiu, că stagiile de cotizare asimilate, altele decât cele prevăzute la art. 38 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare, nu pot fi luate în calcul cu prilejul recalculării pensiilor stabilite sub imperiul legislației anterioare. Astfel, prin Decizia Curții Constituționale nr. 262/2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 323 din 11 aprilie 2006, referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 38 alin. (1) lit. a) și art. 169 alin. (1) și (1)<sup>1</sup> din Legea nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare, s-a mai arătat că, potrivit art. 47 alin. (2) din Constituția României, republicată, condițiile de exercitare a dreptului la pensie se stabilesc prin lege. Astfel, legiuitorul este în drept să stabilească condițiile și criteriile de înscriere la pensie, precum și să le modifice pe cele anterior stabilite. Datorită modificărilor succesive ale legislației pensiilor, titularii dreptului la pensie se află în situații deosebite în raport cu data la care se înscriu la pensie și legislația în vigoare la data respectivă. Concordant jurisprudenței proprii și celei a Curții Europene a Drepturilor Omului, situația obiectiv diferită în care se află diferitele categorii de persoane justifică instituirea unui tratament juridic rezonabil diferențiat, fără a fi încălcat principiul egalității în drepturi și al nediscriminării. Cu toate acestea, Curtea Constituțională a reținut că unul dintre obiectivele noii legislații a pensiilor este acela de a elimina inegalitățile și discrepanțele existente între drepturile de care beneficiază cei pensionați anterior intrării în vigoare a noilor reglementări, sens în care a prevăzut recalcularea și recorelarea pensiilor. Astfel, art. 5 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005 privind recalcularea pensiilor din sistemul public, provenite din fostul sistem al asigurărilor sociale de stat, aprobată cu completări prin Legea nr. 78/2005, cu modificările și completările ulterioare, a prevăzut că pot fi valorificate stagii de cotizare care nu au fost avute în vedere la recalculare.

29. Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului: deși dreptul la muncă și drepturile economice și sociale nu au o consacrare directă în Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale, din evaluarea jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului s-a remarcat o protecție indirectă, în strânsă legătură cu dreptul la un proces echitabil sau nediscriminarea, în materie de prestații sociale. În rânduri repetate Curtea a valorizat dreptul la respectarea bunurilor garantat prin art. 1 din Protocolul nr. 1 adițional la Convenție și din perspectiva unor principii traduse din raportul dintre drepturile civile și cele sociale și economice. În sinteză, noțiunea de "bun" se raportează la patrimoniu și vizează în acest context și prestațiile sociale. Cu predilecție în materia pensiilor, în Cauza Stec și alții împotriva Regatului Unit, 2006, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit că, deși este la libera apreciere a statului să decidă cu privire la aplicarea oricărui regim de securitate socială sau să aleagă tipul sau cuantumul beneficiilor pe care le acordă persoanelor, singura condiție impusă acestuia este respectarea art. 14 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale, privind nediscriminarea. Dacă, însă, statul a adoptat o legislație care reglementează drepturi provenite din sistemul de asigurări sociale, indiferent dacă aceasta rezultă sau nu din plata unor contribuții, acea legislație devine relevantă, pentru că generează un interes patrimonial în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1 adițional la Convenție. În același sens, în Cauza Buchen împotriva Cehiei, 2006, s-a subliniat că în conformitate cu art. 14 din Convenție privitor la interzicerea discriminării și art. 1 din Protocolul 1 referitor la protecția proprietății, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut că "noțiunea de bun înglobează orice interes al unei persoane de drept privat ce are valoare economică, astfel încât dreptul la pensie și, evident, dreptul la salariu sunt asimilate dreptului de proprietate". În aceeași decizie, referitor la înțelesul noțiunii de "speranță legitimă", Curtea a arătat că s-a statuat în numeroase soluții de speță că această noțiune trebuie înțeleasă și interpretată ca avându-și temeiul în dreptul cetățeanului la coerență și siguranță legislativă, astfel ca, în temeiul legii, acesta să își poată valorifica, păstra și apăra drepturile. Cu alte cuvinte este vorba de concretizarea principiului constituțional, propriu oricărui stat de drept, privind supremația legii.

30. Nu au fost identificate decizii relevante ale Curții de Justiție a Uniunii Europene.

#### VII. Raportul asupra recursului în interesul legii

31. Judecătorii-raportori, constatând, în primul rând, că acest recurs în interesul legii este admisibil, au apreciat că perioada în care o persoană a fost ucenic cu plată și a urmat cursurile unei școli profesionale:

a) anterior datei de 1 ianuarie 1949 va fi considerată stagiul de cotizare dacă ucenicii au primit salariu ori au cotizat la fostele case de asigurări sociale;

b) între 1 ianuarie 1949 și 1 ianuarie 1954 va fi considerată vechime în muncă, indiferent dacă în privința ucenicilor a existat obligația virării contribuțiilor la fostele case de asigurări sociale, dar reprezintă stagiul de cotizare numai în măsura în care s-a cotizat la fostele case de asigurări sociale;

c) după 1 ianuarie 1954 și până la 1 aprilie 2001 va fi considerată stagiul de cotizare și vechime în muncă perioada practicii în producție.

#### VIII. Înalta Curte de Casație și Justiție

Examinând sesizarea cu recurs în interesul legii, raportul întocmit de judecătorii-raportori și dispozițiile legale ce se solicită a fi interpretate în mod unitar, reține următoarele:

32. Potrivit dispozițiilor art. 515 din Codul de procedură civilă "recursul în interesul legii este admisibil numai dacă se face dovada că problemele de drept care formează obiectul judecății au fost soluționate în mod diferit prin hotărâri judecătorești definitive, care se anexează cererii".

33. Așadar, ca o primă condiție de admisibilitate, sesizarea trebuie să aibă ca obiect o problemă de drept care a primit o rezolvare diferită, determinată de interpretarea și aplicarea neunitară a legii.

34. Așa cum s-a statuat în jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție (Decizia nr. 4 din 12 martie 2012, pronunțată de Completul competent să judece recursul în interesul legii, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 248 din 12 aprilie 2012), "obiectul acestei examinări referindu-se la actele normative în înțelesul art. 1 și art. 4 din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă și pentru elaborarea actelor normative, a căror categorie și norme de competență privind adoptarea lor este stabilită prin Constituție și prin celelalte legi". Spre această finalitate duc și dispozițiile constituționale care, în reglementarea art. 126 referitor la instanțele judecătorești, prevăd în alin. (3) că "Înalta Curte de Casație și Justiție asigură interpretarea și aplicarea unitară a legii de către celelalte instanțe judecătorești, potrivit competenței sale".

35. Așadar, sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție cu recursul în interesul legii impune indicarea expresă a unei/unor reglementări susceptibile de interpretare și aplicare diferită în practica judecătorească.

36. Interesează deopotrivă și dacă aspectele sesizate reclamă existența unei norme neclare ori care este echivocă, dar numai în măsura în care scopul recursului nu se îndreaptă spre crearea unor noi norme de drept.

37. Din acest punct de vedere, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul competent să judece recursul în interesul legii reține că actul de sesizare nu formulează precis obiectul recursului în interesul legii. Revine, deci, acestuia sarcina de a determina dacă, prin modul de prezentare a problemei prin care s-a pretins o rezolvare neunitară prin hotărâri judecătorești definitive, aceasta reprezintă o problemă de drept de natură să pună în dezbatere interpretarea și aplicarea unei/unor reglementări legale.

38. Astfel, Avocatul Poporului supune analizei întrebarea dacă poate fi recunoscută ca perioadă contributivă la calculul pensiei perioada în care o persoană a fost ucenic cu plată sau a urmat cursurile unei școli profesionale. De asemenea, interesul răspunsului la această întrebare se circumscrie la situațiile în care ucenicia a fost realizată anterior datei de 1 aprilie 2001, dată la care a intrat în vigoare Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale.

39. Întrebarea este generată de posibilitatea de a considera perioada de ucenicie ca perioadă componentă a stagiului de cotizare, adică de a stabili dacă în intervalul în care o persoană a fost ucenic cu plată sau a urmat cursurile unei școli profesionale au fost datorate sau/și plătite contribuțiile de asigurări sociale în sistemul public, respectiv a stabili dacă ucenicia poate fi considerată perioadă contributivă.

40. Prin urmare, în interpretarea și aplicarea art. 3 alin. (1) lit. p) și art. 19 alin. (1) din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările și completările ulterioare, act care a abrogat, începând cu 1 ianuarie 2011, Legea nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare, dispoziții prin care se stabilesc principiile după care se organizează și funcționează sistemul public de pensii, precum și ce perioade de timp pot fi incluse în calculul duratei stagiului de cotizare și se înregistrează ca zile lucrate, se solicită Înaltei Curți de Casație și Justiție să stabilească dacă perioada în care o persoană a fost ucenic cu plată sau a urmat cursurile unei școli profesionale, anterior datei de 1 aprilie 2001, reprezintă stagiu de cotizare, respectiv vechime în muncă.

41. Acest răspuns implică interpretarea unor dispoziții din acte normative succesive care au reglementat instituția ucenicii în intervalul de timp considerat, pentru a stabili dacă pentru ucenicii cu plată sau care au urmat cursurile unei școli profesionale au fost datorate sau/și plătite contribuții de asigurări sociale în sistemul public de pensii.

42. În ordinea succesiunii lor, actele normative incidente au fost:

- Legea nr. 5/1929 a contractelor de muncă, publicată în Monitorul Oficial nr. 88 din 5 aprilie 1929, prin care este reglementat contractul de ucenicie cu patronul, în temeiul căruia ucenicul primea un salariu;

- Legea nr. 10/1948 pentru organizarea Asigurărilor Sociale de Stat, publicată în Monitorul Oficial nr. 1 din 1 ianuarie 1949;

- Legea nr. 3/1950 privind Codul muncii, publicată în Buletinul Oficial nr. 50 din 8 iunie 1950;

- Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 1.036 din 23 septembrie 1950 pentru fixarea drepturilor ucenicilor școlilor profesionale, publicată în Buletinul Oficial nr. 83 din 28 septembrie 1950;

- Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 4.161 din 19 decembrie 1953 privind stabilirea contribuției pentru Asigurările Sociale de Stat, nepublicată;

- Decretul nr. 292/1959 privind dreptul la pensie în cadrul Asigurărilor Sociale de Stat, publicat în Buletinul Oficial nr. 20 din 10 august 1959;

- Regulamentul nr. 1.081/1959 de aplicare a Decretului nr. 292/1959;

- Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 981 din 5 mai 1967 cu privire la pregătirea unor muncitori calificați prin ucenicie la locul de muncă, publicată în Buletinul Oficial nr. 40 din 5 mai 1967;

- Legea nr. 27/1966 privind pensiile de asigurări sociale de stat și pensia suplimentară, publicată în Buletinul Oficial nr. 116 din 25 octombrie 1972;

- Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 252/1967 pentru aplicarea Legii nr. 27/1966, publicată în Buletinul Oficial nr. 116

din 25 octombrie 1972;

- Decretul nr. 389/1972 cu privire la contribuția pentru asigurările sociale de stat, publicat în Buletinul Oficial nr. 112 din 18 octombrie 1972.

43. Față de conținutul actelor normative invocate, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul competent să judece recursul în interesul legii apreciază că prima condiție de admisibilitate a recursului în interesul legii este îndeplinită, câtă vreme se reclamă o ambiguitate a reglementării statutului ucenicului în actele normative anterioare anului 2000, astfel încât problema de drept supusă examinării a fost soluționată diferit de instanțele judecătorești investite cu aceste cauze.

44. Este, de asemenea, îndeplinită și condiția existenței unor hotărâri judecătorești diferite, la actul de sesizare fiind atașate anexele cuprinzând soluțiile jurisprudențiale diferite. Practica neunitară este relevantă nu doar prin soluțiile diferite date de instanțe problemei analizate, dar se deduce și din modul în care instanțele au interpretat și aplicat textele de lege analizate.

45. Totodată, dat fiind că o parte a litigiilor au început anterior intrării în vigoarea actualului Cod de procedură civilă, trebuie admis că evaluarea condiției analizate va fi raportată și la hotărârile irevocabile.

Cu privire la dezlegarea problemei de drept sesizate, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul competent să judece recursul în interesul legii reține următoarele:

46. Potrivit dispozițiilor art. 1 și 2 din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 852 din 20 decembrie 2010), care a abrogat de la 1 ianuarie 2011 Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 140 din 1 aprilie 2000), sistemul de asigurări sociale este garantat de stat, este organizat prin lege și funcționează după o serie de principii, între care cel al contributivității. Acest principiu reprezintă regula potrivit căreia fondurile de asigurări sociale se constituie pe baza contribuțiilor datorate de persoanele fizice și juridice participante la sistemul public de pensii, iar drepturile de asigurări sociale se cuvin asiguraților în temeiul contribuțiilor plătite.

47. În sensul aceleiași legi, conform art. 3 alin. (1) lit. p), perioada de timp pentru care s-au datorat contribuții de asigurări sociale la sistemul public de pensii, precum și cea pentru care asigurații cu declarație individuală de asigurare sau contract de asigurare socială au datorat și plătit contribuții de asigurări sociale la sistemul public de pensii se numește stagiul de cotizare, iar stagiul de cotizare intră în calculul vechimii în muncă.

48. Art. 49 alin. (1) din Legea nr. 263/2010, cu modificările și completările ulterioare, arată că sunt asimilate stagiului de cotizare și anumite perioade necontributive, denumite de lege "perioade asimilate".

49. Din enumerarea exhaustivă din art. 49 alin. (1) lit. a) - g) din Legea nr. 263/2010, cu modificările și completările ulterioare, nu rezultă că perioada de ucenicie este o perioadă asimilată, pentru a putea fi inclusă automat în stagiul de cotizare.

50. Pe cale de consecință, trebuie verificat dacă, în determinarea punctajului lunar al asiguratului, în perioada analizată, adică anterior datei de 1 aprilie 2001, ucenicia reprezintă vechime în muncă recunoscută pentru stabilirea pensiilor până la 1 aprilie 2001 și constituie, potrivit art. 160 alin. (1) din Legea nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare, și art. 16 lit. a) din Legea nr. 263/2010, cu modificările și completările ulterioare, stagiul de cotizare.

51. Se impune, în acest context, verificarea statutului ucenicului potrivit legislației relevante pentru perioada analizată.

52. Potrivit art. 78 din Legea nr. 3/1950 "sunt ucenici acei care învață o meserie în școli profesionale și ateliere, precum și acei care își însușesc o meserie lucrând în producție sub conducerea unor persoane calificate", iar art. 82 al aceleiași legi stabilea că "drepturile și îndatoririle ucenicilor, precum și ale acelor care îi angajează se vor stabili prin decizia Ministerului Muncii și Prevederilor Sociale în acord cu Confederația Generală a Muncii".

53. Cap. XIV din Legea nr. 3/1950, referitor la asigurările sociale, prevedea în art. 104 că "Asigurările sociale se extind asupra tuturor salariaților care prestează muncă în organele și instituțiile de stat, întreprinderile și organizațiile economice de stat, la persoanele fizice ori juridice din sectorul de stat care folosesc munca salariată", iar prin art. 107 și 108 se stabilea că neplata cotizațiilor datorate la sistemul asigurărilor de stat nu îi privează pe angajați de dreptul de a beneficia de ajutoare materiale și pensii.

54. Din suma textelor de lege prezentate se desprind următoarele concluzii:

- că ucenicia se realiza prin două modalități: a) pregătirea în școli profesionale și ateliere; b) lucrând deja în producție, sub conducerea unor persoane calificate;
- că asigurările sociale sunt extinse asupra tuturor angajaților, iar neplata acestora nu privează angajatul de drepturile de asigurări sociale.

55. Prin urmare, persoanele care erau angajate și învățau o meserie ca ucenic, în perioada angajării datorau contribuții la asigurările sociale.

56. Această formă a ucenicii s-a numit, prin adoptarea Hotărârii Consiliului de Miniștri nr. 981/1967, ucenicie la locul de muncă, astfel cum rezultă din încadrarea dată de art. 2 al acestui act normativ.

57. Actele normative succesive, Legea nr. 27/1966, prin art. 39 alin. (1), și Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 252/1967, prin art. 30 alin. (1) lit. a), stabileau că ucenicia la locul de muncă se include în calculul vechimii în muncă, tocmai pe ideea contributivității angajatului ucenic la fostele asigurări sociale sau la casele de pensii preluate de stat în perioada de referință.

58. Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul competent să judece recursul în interesul legii observă că, deși problema ucenicii la locul de muncă, din perspectiva considerării perioadei de ucenicie la calculul vechimii în muncă, nu face obiectul acestui recurs în interesul legii, distincția și delimitarea statutului ucenicului la locul de muncă este necesară pentru analiza statutului și efectelor juridice în planul asigurărilor sociale referitoare la cealaltă categorie de ucenici.

59. În privința ucenicii prin pregătirea în școli profesionale și ateliere, Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 252/1967 prevedea în art. 32 lit. b) că "nu se consideră vechime în muncă timpul servit ca ucenic, practicant sau elev al unei școli profesionale, cu excepția celor prevăzuți la art. 30 alin. (1) lit. h) și a celor care fac dovada că în această perioadă au primit salariu ori au cotizat la fostele case de asigurări sociale până la 1 ianuarie 1949".

60. Coroborând textele de lege și într-o interpretare gramaticală, restrictivă și teleologică, rezultă că ucenicia celor care și-au făcut pregătirea în școli profesionale se consideră vechime în muncă numai dacă:

- cu privire la ucenicia anterioară datei de 1 ianuarie 1949 au cotizat benevol la fostele case de asigurări sociale;
- ulterior datei de 1 ianuarie 1949 au lucrat ca practicanți în atelierele școlilor profesionale gradul II sau ale liceelor industriale, după absolvirea acestora.

61. Prin urmare, în privința celor care și-au făcut stagiul de ucenicie anterior datei de 1 ianuarie 1949 rămâne aplicabil principiul contributivității [Legea nr. 55/1933 pentru unificarea asigurărilor sociale pe întreg teritoriul național (Legea Ioanițescu) a introdus principiul contributivității precum și pe cel al solidarității], deoarece aceștia fie au făcut ucenicie la locul de muncă, primind și salariu, ca angajați, fie au făcut dovada că au cotizat la fostele case de asigurări sociale. Așadar, sub rezerva îndeplinirii cerinței legale, ucenicia în această perioadă va fi avută în vedere atât la calculul vechimii în muncă, cât și la durata stagiului de cotizare.

62. Cât privește ucenicii care au lucrat ca practicanți în atelierele școlilor profesionale gradul II sau ale liceelor industriale, după absolvirea acestora, potrivit art. 30 alin. (1) lit. h) din Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 252/1967, mutatis mutandis, actul normativ recunoaște acestora ucenicia ca vechime în muncă.

63. Rămâne de văzut dacă vechea dispoziție legală rămâne concordantă principiului anterior arătat al Legii nr. 263/2010, cu modificările și completările ulterioare, al contributivității, pentru această categorie de ucenici. De aceea, urmează a fi avute în vedere reglementările vremii, acte normative prin care se fixau drepturile și obligațiile ucenicilor școlilor profesionale.

64. Astfel, prin Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 1.036/1950 pentru fixarea drepturilor ucenicilor școlilor profesionale, potrivit interpretării date art. 3, ucenicii din anii II și III făceau practică în producție în întreprinderi. Întreprinderile în care ucenicii făceau practică în producție depuneau în contul școlilor profesionale contravaloarea muncii prestate de către aceștia, sume din care școlile alocu lunar cote procentuale ucenicilor, în funcție de industrie. Același drepturi le aveau, potrivit art. 8 și 9, și ucenicii din sectorul cooperatist sau din sectorul particular.

65. Prin Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 4.161/1953 privind stabilirea contribuției pentru Asigurările Sociale de Stat, în conformitate cu art. 6 lit. b) și art. 7, asupra sumelor plătite de întreprinderi elevilor școlilor profesionale pe timpul

cât aceștia făceau practică în producție sau în sectorul particular se datora contribuția pentru asigurările sociale.

66. Obligația de plată a contribuțiilor la asigurările sociale asupra sumelor primite de ucenici, elevi ai unei școli profesionale, indiferent de forma în care aceștia realizau veniturile, a fost menținută și prin art. 1 alin. (1) din Decretul nr. 389/1972 cu privire la contribuția pentru asigurările sociale de stat, care a succedat Hotărârii Consiliului de Miniștri nr. 4.161/1953, decret rămas în vigoare până la 1 aprilie 2001, când a intrat în vigoare Legea nr. 19/2000.

67. Rezultă, față de această expunere, că începând cu 1 ianuarie 1954, data intrării în vigoare a Hotărârii Consiliului de Miniștri nr. 4.161/1953 privind stabilirea contribuției pentru Asigurările Sociale de Stat, regula contributivității, potrivit căreia perioadele contributive se includ în stagiul de cotizare, se aplică în privința ucenicilor cu plată care au urmat cursurile unei școli profesionale.

68. Însă, perioada 1 ianuarie 1949-1 ianuarie 1954, în privința ucenicilor care au urmat cursurile unei școli profesionale, nu a existat un act normativ care să fi reglementat obligația acestora, ori a instituțiilor de stat, cooperatiste ori particulare în care lucrau, de a plăti contribuții la fostele case de asigurări, chiar și numai pentru perioada practicii în producție.

69. Prin urmare, potrivit principiului tempus regit actum, pentru acest interval de timp nu se poate considera activitatea celor două acte normative menționate anterior, iar ucenicia desfășurată în această perioadă va reprezenta stagiul de cotizare în sensul actualei legi a pensiilor numai dacă achitarea contribuțiilor va putea fi dovedită de petiționar.

70. Cu toate acestea, durata ucenicii celor care și-au dobândit pregătirea profesională în școli profesionale în perioada 1 ianuarie 1949-1 ianuarie 1954 reprezintă vechime în muncă, de vreme ce art. 32 lit. b) din Decretul nr. 252/1967 interpretat per a contrario, a stabilit acest lucru.

71. Această dispoziție permite foștilor ucenici valorificarea ucenicii făcute în această perioadă pentru calculul vechimii în muncă independent de prevederile art. 3 alin. 1 lit. p) și art. 19 alin. (1) din Legea nr. 263/2010, cu modificările și completările ulterioare, care definesc stagiul de cotizare. În acest context reamintim și că ucenicia nu face parte din categoria perioadelor necontributive asimilate stagiului de cotizare.

72. De precizat că prin dispozițiile art. 209 din Legea nr. 53/2003 - Codul muncii (forma în vigoare în anul 2003) se reglementează fără echivoc statutul ucenicului, dar și faptul că acesta beneficiază de dispozițiile aplicabile celorlalți salariați, în măsura în care ele nu sunt contrare celor specifice statutului său.

73. Pentru toate aceste considerente,

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În numele legii

D E C I D E:

Admite recursul în interesul legii formulat de Avocatul Poporului și, în consecință:

În interpretarea și aplicarea art. 3 alin. (1) lit. p) și art. 19 alin. (1) din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările și completările ulterioare, stabilește că:

Perioada în care o persoană a fost ucenic cu plată și a urmat cursurile unei școli profesionale:

1. anterior datei de 1 ianuarie 1949 va fi considerată stagiul de cotizare dacă ucenicii au primit salariu ori au cotizat la fostele case de asigurări sociale;

2. între 1 ianuarie 1949 și 1 ianuarie 1954 va fi considerată vechime în muncă, indiferent dacă în privința ucenicilor a existat obligația virării contribuțiilor la fostele case de asigurări sociale, dar va reprezenta stagiul de cotizare numai în măsura în care s-a cotizat la fostele case de asigurări sociale;

3. după 1 ianuarie 1954 și până la 1 aprilie 2001 va fi considerată stagiul de cotizare și vechime în muncă perioada practicii în producție.

Obligatorie, potrivit art. 517 alin. (4) din Codul de procedură civilă.

Pronunțată în ședință publică, astăzi, 5 octombrie 2015.

VICEPREȘEDINTELE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE  
IULIA CRISTINA TARCEA

Magistrat-asistent,  
Adriana Stamatescu

WWW.JURI.RO